

Бондаренко В. Ф., Корешкова С. П.

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ
В НЕЯЗЫКОВЫХ ВУЗАХ УКРАИНЫ

В статье анализируются пути повышения эффективности формирования иноязычной компетенции в неязыковых вузах Украины. Авторы исследуют пути повышения эффективности обучения английскому языку в отечественных вузах, в частности проблему активизации учебно-познавательной деятельности студента. Произведен анализ основных путей повышения активности студентов в учебной деятельности и подана классификация ролевых игр. Подчеркивается важность обеспечения соответствия организационных форм, средств и дидактических методов обучения его содержанию.

Ключевые слова: высшее образование, иностранный язык, процесс обучения, активные методы, ролевые игры.

Bondarenko V. F., Korieshkova S. P.

WAYS TO INCREASE EFFECTIVENESS OF FOREIGN LANGUAGE COMPETENCY FORMATION
IN PROFESSIONAL UNIVERSITIES OF UKRAINE

The main goal of this paper is to show main ways of increasing efficiency of foreign language competency formation in Ukrainian professional Universities. These ways are grounded on the principles of continuing education, knowledge integration and constructivist approach. Constructivist approach is, in its turn, based on personally oriented education, problem education and active education. The authors investigate the problem of the student's cognitive process activation. The student's activity is a necessary condition for proper skills acquisition.

Great attention is paid to the usage of active learning methods, in particular, discussions, role plays, which enables students to be the subject of learning process and to interact actively between each other during the lesson to solve professional tasks.

The classification of role-plays are given. The importance of conformity of organizational forms, aids and instructional methods with subject syllabus is underlined in this article. It is necessary that a more thorough study of the formation of foreign language competency of future mariners should be performed.

Conclusion: active instruction methods are aimed at heightening the student's interest in mastering knowledge in the process of active cognitive work and ability to use this knowledge in his (or her) future professional as well as nonprofessional life.

Keywords: higher education, foreign language, learning process, active methods, role-plays.

УДК 378.147

Варданян А. О.*

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ ІНШОМОВНИХ МОВЛЕННЄВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ
СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Статтю присвячено проблемі розвитку професійних іншомовних мовленнєвих компетенцій студентів-медиків. Розглядаються основні постулати при складанні завдань для навчання говоріння студентів різних медичних спеціальностей. У статті визначено вимоги, яким мають відповідати вправи, аби організація процесу професійно орієнтованого навчання іноземної мови була успішною. Увагу приділено одному з найбільш доцільних засобів навчання англomовного професійно орієнтованого мовлення студентів медичних спеціальностей – діалогу. Основною метою навчання студентів медичного університету іноземної мови визначено формування й розвиток у них мовленнєвої компетенції.

Ключові слова: мовленнєва компетенція, професійно орієнтоване навчання, комунікація, медичний фахівець.

© Варданян А. О.

Активна участь України в житті світової спільноти, поява різних міжнародних сучасних наукових проєктів і програм об'єктивно висувають вільне володіння і практичне застосування як у повсякденній, так і в професійній діяльності хоча б однієї іноземної мови як пріоритетний напрямок удосконалення освіти сучасного фахівця. З урахуванням особливостей розвитку комп'ютерної техніки і глобальної мережі Інтернет слід визнати, що домінуючу роль серед інших упевнено зберігає англійська мова.

Сучасним медичним фахівцям крім глибоких знань зі спеціальних дисциплін потрібні розвинені комунікативні навички, високий рівень володіння іноземними мовами. Реалізація освітньої функції іноземної мови у вищій медичній школі відкриває можливість майбутнім лікарям отримати необхідну професійну інформацію не тільки з вітчизняних, а й зарубіжних джерел, що особливо важливо для формування їх професійної компетенції.

Мета статті полягає в тому, щоб оцінити ефективність навчання мовленнєвих навичок студентів-медиків, щоб поліпшити їх знання і навички. Актуальність дослідження визначається недостатньою розробленістю в науково-методичній літературі проблеми формування мовленнєвої компетенції студентів в обов'язковому курсі навчання іншомовної мовленнєвої діяльності й одночасно практичною необхідністю пошуку ефективних способів навчання іншомовної мовленнєвої діяльності.

Комунікативна орієнтованість навчання іноземних мов у немовних ВНЗ і формування комунікативної іншомовної компетенції за видами мовленнєвої діяльності розглядалися в працях А. Багрової, Т. Лесохіна, Е. Мусницького та ін. [1, с. 17]. Як показують дослідження, до чинників, що зумовлюють комунікативні бар'єри, належать такі: невиразна, фонетично неправильна мова, напруженість у логіці її побудови, соціокультурні та етнічні відмінності, зовнішній вигляд, манера поведінки та ін. Іншомовні комунікативні бар'єри у професійній діяльності лікарів не тільки негативно впливають на їх авторитет, але й значною мірою знижують ефективність проведених ними процедур.

Варто зауважити, що найбільші труднощі в іншомовному спілкуванні студенти відчують, сприймаючи мовлення на слух. Однак усне спілкування без розуміння мови співрозмовника неможливе, оскільки в процесі мовної взаємодії кожен виступає як у ролі мовця, так і слухача. Одним із найбільш ефективних засобів розвитку і формування навичок говоріння в навчанні іноземних мов справедливо вважається діалог: діалог-інсценування, бесіда студентів між собою, парна та групова, рольова бесіда, рольова гра. Студенти мають отримати можливість розвивати свої основні навички спілкування з одногрупниками під час рольових занять у ролі доктора чи пацієнта. Використання таких імітацій є особливо ефективним методом для навчання навичок спілкування [6].

Найбільш прийнятним і доцільним для навчання англійської професійно орієнтованого мовлення студентів медичних спеціальностей ми вважаємо діалог.

Професійно орієнтований діалог характеризується наявністю однієї конкретної теми (хворий на огляді в лікаря, покупка ліків в аптеці). Відповіді на запитання можуть варіюватися від лаконічних до розгорнутих. Студенти можуть брати участь в обговоренні таких питань, як професія лікаря та її специфіка, трансплантація органів, вплив довкілля на здоров'я людини, лікарські помилки та їх причини. Предмет обговорення може бути заданий за допомогою тексту або перегляду автентичного відеоматеріалу тощо [4, с. 14].

Студенти мають уміти вести непідготовлений діалог з професійної тематики, використовувати в мовленні аргументи, які підтверджують правильність висловлювання, уміти відстоювати свою точку зору. Майбутнім лікарям слід брати участь у бесіді чи дискусії з професійної тематики та спілкуватися при цьому з кількома співрозмовниками.

У процесі складання завдань для навчання говоріння студентів різних медичних спеціальностей, зокрема формування навичок іншомовного мовного спілкування, ми спираємося на такі постулати:

1. Одиницею комунікації є не лексична одиниця, а висловлювання (твердження, прохання, питання і т.д.).

2. Одиницею відбору висловлювань є намір передати в усній або письмовій формі зміст думки. Мовленнєвий намір організовує і регулює мовну поведінку мовця.

3. Оволодіння студентами медичного університету іноземною мовою як засобом професійного спілкування передбачає формування в них комунікативної компетенції, а саме:

а) уміння реалізувати мовний намір, що дозволяє встановити контакт і взаєморозуміння з іншими фахівцями;

б) знання структурних елементів мови (граматики, словотворення), необхідних для комунікації, і вміння користуватися ними в різних ситуаціях спілкування;

в) знання низки формул-кліше, володіння якими є невід'ємним у ситуаціях професійного спілкування [3, с. 136].

Вирішальну роль у доборі матеріалу відіграють практична мовна спрямованість і ситуативність завдань. Усі вправи мають містити мовне завдання – мету, поставлену перед студентами, що вимагає використання певних мовних засобів, наприклад таких лексичних одиниць: з'ясуйте, проконсультуйте, порадьте, привітайте і т. ін.

Обов'язковою для реалізації мовного завдання при розігруванні ситуації є наявність конкретних «життєвих умов». Лише так може бути створено середовище для появи природних мовних намірів у того, хто навчається.

Навчання спілкування або досвід «реального життя» починається з простих базових навичок, але поступово ускладнюється професійним медичним мовленням або підготовкою до консультацій та в результаті переходить у комунікацію в різних контекстних ситуаціях або зі спеціальними групами пацієнтів. Використовуються кілька дидактичних методів: навички демонструються за допомогою відео і випадків історій пацієнтів. Навчання відбувається в невеликих групах (10-15 студентів) з акцентом на рольові ігри з колегами-студентами. Відео реальних консультацій дають уявлення кожному студенту про роботу лікарів.

Уміння спілкуватися є основною компетенцією для лікарів-практиків, і подібні рольові ігри стають усе більш поширеним інструментом для навчання навичок спілкування в медичних університетах усього світу.

Корисність розігрувань ситуацій у конкретних «життєвих умовах» показує, що студенти в майбутній професійній діяльності реагуватимуть так само, як і під час змодельованих комунікативних рольових ігор [7].

Головною вимогою до комплексу мовленнєвих вправ, які будуть використовуватися студентами, є моделювання природних актів комунікації, застосування проблемних і ситуативно спрямованих завдань, які стимулюють студентів до активної мовленнєвої діяльності, дискусії та виявлення ставлення до співрозмовника та предмета обговорення.

Практика організації процесу професійно орієнтованого навчання іноземної мови свідчить про те, що вправи мають відповідати таким вимогам:

- 1) заданість ситуації;
- 2) професійна спрямованість завдань;
- 3) природність ситуації спілкування;
- 4) умотивованість мовленнєвої дії студента; наявність вказівок на дію з матеріалом;
- 5) новизна [5].

Важлива роль відводиться смисловій значущості та цілісності навчальних матеріалів:

1. Вправи мають відзначатися багатофункціональним характером, тобто паралельно тренувати лексичні, граматичні та фонетичні явища, коли студент виконує певне мовне завдання.

2. У системі методично вивічених вправ одна мовна одиниця має повторюватися й обігруватися в різних ситуаціях кілька разів.

3. Усі вправи мають бути пов'язані єдиним контекстом спілкування. Наприклад: «Назвіть лікарів, які займаються дитячими захворюваннями, захворюваннями внутрішніх органів, хворобами серця, психічними захворюваннями» (фонетична тренування); «Які ще фахівці працюють у вашій поліклініці?» (повторення лексики); «Лікуванням яких захворювань вони займаються?» (відпрацювання граматичних конструкцій); «Обговоріть у парах ваше останнє звернення до лікаря» (формування навичок діалогічного мовлення і закріплення лексики, граматики); «Розкажіть групі, як лікар Вас оглядав, які відхилення від норми він виявив» (розвиток навичок монологічного мовлення з акцентом на закріплення нової активної лексики); «Обговоріть у групі, які захворювання можна діагностувати при таких симптомах...» (розвиток навичок швидкого перегляду тексту, навичок прогнозування та активація медичних знань студентів); «Дайте пораду жінці з такими симптомами...» (комплексне закріплення різних мовних, мовленнєвих навичок і фонових знань студентів) [3, с. 137].

Як уже зазначалося, з метою створення ситуацій, наближених до реальних умов мовного спілкування, у навчанні майбутніх лікарів іноземної мови слід застосовувати мультимедійні засоби навчання (для дотримання принципу наочності, доступності подання матеріалу) і використовувати аудіосупровід при пред'явленні основного матеріалу заняття (текстів, діалогів). Також тематичні дослідження та відеозаписи розмов лікаря з пацієнтом стануть основою для розгляду й обговорення отриманої інформації. Формувати навички та вміння – як клінічні, так і комунікативні, необхідні для проведення лікарської консультації, – можна на основі заздалегідь розроблених фахівцями моделей комунікативних ситуацій, представлених у навчальних відеофільмах різних жанрів [2, с. 124].

У процесі навчання майбутніх медиків реалізується творчий потенціал студентів, виникає внутрішній мотив говоріння іноземною мовою завдяки природному бажанню висловити свою думку і взяти особисту участь у вирішенні значущої для них потенційної проблеми.

Таким чином, основною метою навчання студентів медичного університету іноземної мови на сьогодні є формування й розвиток у них мовленнєвої компетенції, тобто здатності та готовності здійснювати як безпосереднє спілкування (говоріння, розуміння на слух), так і опосередковане спілкування (читання й розуміння іншомовних текстів, письмо), зокрема в ситуаціях професійного ділового спілкування.

Ці дані може бути вдосконалено та розвинено для подальшого розроблення й реалізації програм щодо покращення іншомовної мовленнєвої комунікативної компетентності студентів медичних вишів.

Література:

1. Барышникова С. Н. Формирование коммуникативной компетенции в системе обучения иноязычной речевой деятельности студентов медицинских вузов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / С. Н. Барышникова, 2005. – 245 с.
2. Гаспарян Л. А. Видеоматериалы как средство формирования иноязычной коммуникативно-речевой компетенции студентов-медиков / Л. А. Гаспарян // Сибирский педагогический журнал. – 2012. – С. 124.
3. Саянова Г. И. Развитие профессиональной иноязычной коммуникативной компетенции у студентов-медиков при обучении навыкам устной речи / Г. И. Саянова, И. Ю. Абедковская // Лингвокультурное образование в системе вузовской подготовки специалистов : сборник научных статей. – 2013. – С. 136-137.

4. Черниш В. В. Навчання іншомовного діалогічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу / В. В. Черниш // Іноземні мови. – 2012. – № 4. – С. 14.
5. Шелест Н. О. Формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів немовних спеціальностей [Електронний ресурс] / Н. О. Шелест – 2013 – Режим доступу : http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць_–_Випуск_11.
6. Evans R. Review of instruments for peer assessment of physicians [Electronic resource] / R. Evans, G. Elwyn, A. Edwards. – 2004. – Available at : <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC416602/>
7. Sanson-Fisher R. Simulated patients and the assessment of medical students' interpersonal skills [Electronic resource] / R. Sanson-Fisher, A. Poole // Medical Education. – 2014. – Available at : <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/7412628>.

Варданян А. О.

РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ИНОЯЗЫЧНЫХ РЕЧЕВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКИХ ФАКУЛЬТЕТОВ

Статья посвящена проблеме развития профессиональных иноязычных речевых компетенций студентов-медиков. Рассматриваются основные постулаты при составлении заданий для обучения говорению студентов различных медицинских специальностей. В статье определены требования, которым должны отвечать упражнения, чтобы организация процесса профессионально-ориентированного обучения иностранному языку была успешной. Внимание уделено одному из наиболее целесообразных средств обучения англоязычной профессионально-ориентированной речи студентов медицинских специальностей – диалогу. Основной целью обучения студентов медицинского университета иностранному языку определено формирование и развитие у них речевой компетенции.

Ключевые слова: речевая компетенция, профессионально-ориентированное обучение, коммуникация, медицинский специалист.

Vardanian A. O.

PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE DEVELOPMENT OF MEDICAL STUDENTS

The article deals with the problem of professional foreign language competence of medical students. It is noted that the biggest difficulty in foreign language communication that students have is to perceive the information by ear. However, oral communication is impossible without language understanding, because in the process of language interaction, everyone acts as a speaker and as an audience. One of the most effective means of developing speaking skills in foreign language teaching is considered dialogue: students talk with each other, work in pairs or in groups, and have role discussions, role-playing games. The basic postulates of the task preparation for teaching students of different medical specialties are examined. Attention is paid to one of the most expedient means of teaching professionally-oriented English speaking to students of medical specialties – dialogue. Mandatory for implementation of the language problem when playing specific situation is the presence of «real-world conditions». Only in this way the environment for the emergence of natural language intentions of the student can be created. The main requirement to complex of speech exercises that will be used by students is to simulate natural acts of communication, the use of problem and situationally-directed tasks that encourage students to speech activities and discussions. The main purpose of teaching foreign language to students of medical university is the formation and development of their speech competence. This data can be developed for realization of programs to improve foreign language communicative competence of medical students.

Keywords: speech competence, professionally-oriented education, communication, medical expert.

Рецензент: Кузьменко Ю.В.